

Afgørelser – Reg. nr.: 06133.00

Fredningen vedrører: Strangelshøj

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 26-08-1977

Fredningsnævnet 26-05-1976

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

26/8-77.

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL

År 1977, den 26. august , afsagde overfredningsnævnet følgende

k e n d e l s e

i sag nr. 2315/76 om fredning af et areal omkring Strangelshøj ved Hærvejen i Rødekro kommune.

Fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds afsagde den 26. maj 1976 en kendelse om fredning af et område omkring Strangelshøj, omfattende del af matr.nr. 12, 14 og 276 Hovslund ejerlav, Øster Løgum sogn.

Kendelsen er ikke indanket for overfredningsnævnet, men forelagt overfredningsnævnet i henhold til naturfredningslovens § 25, idet de af fredningsnævnet tilkendte erstatninger udgjorde ialt 146.600 kr.

Overfredningsnævnet har opnået enighed med ejeren af matr.nr. 12 om en nedsættelse af det ham af fredningsnævnet tilkendte beløb på 145.000 kr. til 110.000 kr.

Overfredningsnævnet har herefter besluttet at stadfæste fredningsnævnets kendelse med den nævnte ændring vedrørende er-

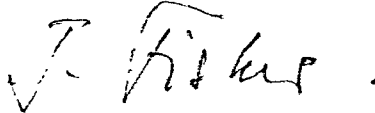
statningen.

Erstatningerne er alle udbetalt.

H e r e f t e r b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds den 26. maj 1976 afsagte kendelse om fredning af et område omkring Strangelshøj stadfæstes.

Udskriftens rigtighed
bekræftes.

J. Fisker

FREDNINGSNÆVNET >

26/5-76

U d s k r i f t

a f

forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet
for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds.

-----ooOoo-----

År 1976, den 26. maj, afsagde fredningsnævnet for Sønder-
jyllands amts nordlige fredningskreds i sagen

J.nr. 168/1972

Begæring fra fredningsplanudvalget for
Sønderjyllands amt om fredning af et om-
råde omkring "Strangelshøj", omfattende
dele af matr.nr. 12, 14 og 276 Hovslund
ejerlav, Øster Løgum sogn,

sålydende

K e n d e l s e :

Ved skrivelse af 14. juni 1972 fremsatte fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt begæring om rejsning af fredningssag på et område omfattende dele af matr.nr. 12, 14 og 276 Hovslund ejerlav, Øster Løgum sogn, ialt 16,4 ha., som angivet på vedhæftede kortbilag.

Fredningspåstanden gik i hovedtræk ud på wændret bevarelse af tilstanden i området, herunder med hensyn til de naturlige terrænformer, bl.a. forbud mod gravning efter sten, grus og lignende, mod bebyggelse m.v. og mod beplantning - bortset fra almindelige landbrugsmæssige afgrøder,

fjernelse af en del af beplantningen i arealets vestskel og en lille granplantning i dets nordvestlige hjørne, erhvervelse af arealer til parkeringsplads ved Hærvejen, opholdsareal på og omkring "Strangelshøj" og stiforbinding fra parkeringspladsen til "Strangelshøj", alt med adgang for offentligheden.

Som motivering for fredningen anførtes bl.a., at arealet ligger op til det ved overfredningsnævnets kendelse af 11. juli 1962 fredede gamle hærvejsspor fra landevejen Åbenrå-Bevtoft i syd til Immervad Bro i nord, at der på den anden side af hærvejssporet ved samme kendelse er fredet et område omkring den vest for hærvejssporet stående Hærulfsten, at overfredningsnævnet i den nævnte kendelse har peget på det ønskelige i en udsigtsfredning op mod "Strangelshøj", og at der fra "Strangelshøj" haves en særdeles smuk udsigt ud over store strækninger af det omgivende landskab. Endvidere er der knyttet store arkæologiske interesser til en del af arealerne.

Den aktuelle anledning til fredningsbegæringen var, at der i efteråret 1971 var påbegyndt ulovlig grusgravning på matr.nr. 12 tildels i strid med reglen i naturfredningslovens § 53 og endvidere uden fornøden tilladelse fra landbrugsmini-

steriet. Gravningen blev bragt til standsning i begyndelsen af december 1971, bl.a. i forbindelse med et af fredningsnævnet den 13. december 1971 afholdt møde på stedet.

Den 13. marts 1972 afslog nævnet at meddele ejeren af matr.nr. 12 Hovslund, gårdejer Hans Paulsen, dispensation i henhold til naturfredningslovens § 53 til gravning efter sten og grus indenfor 100-meter zonerne omkring de på stedet værende gravhøje og Hærulfstenen.

Den 23. marts 1973 besluttede nævnet bl.a. under hensyn til størrelsen af de forventede erstatningskrav, bl.a. for tab ved forbud mod grusgravning, at afvise fredningsbegæringen i medfør af naturfredningslovens § 12. Denne afgørelse indankede fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt for overfredningsnævnet, der den 13. april 1973 besluttede at ændre fredningsnævnets afgørelse, således at der ville være at rejse sag i henhold til naturfredningslovens kapitel III. I overfredningsnævnets skrivelse af 2. maj 1973 om den trufne afgørelse og i en senere skrivelse af 22. juni 1973 gav overfredningsnævnet bl.a. udtryk for sin opfattelse med hensyn til parkeringspladsens placering og en begrænsning af påstanden om fjernelse af hegnet i arealets vestskel. Overfredningsnævnets udtalelser om disse punkter er taget til følge af fredningsplanudvalget og fredningsnævnet.

Bekendtgørelse om fredningssagens rejsning er indrykket i Statstidende den 8. og 11. december 1973, i Jydske Tidende den 8. og 9. december 1973, i Vestkysten den 8. og 10. december 1973 og i Sønderjyden den 10. og 11. december 1973. Endvidere er den 5. december 1973 særskilt meddelelse herom tilsendt lodsejerne. Den 26. marts 1974 afholdtes møde i henhold til naturfredningslovens § 14.

Fredningssagen omfatter dele af følgende matrikel-

numre i Hovslund ejerlav, Øster Løgum sogn:

	ejer	areal	heraf omfattet af naturfred- ningslovens § 53
Matr.nr. 12	Gårdejer Hans Paulsen	13,94 ha	7,00 ha.
- - 14	Gårdejer Nis Madsen Nissen	0,60 -	0,25 -
- - 276	Gårdejer Finn Fischer Jensen	1,50 -	1,05 -

Lodsejerne og Rødekro kommune har protesteret imod fredning.

Nævnet har besluttet at tage fredningspåstanden til følge som nedenfor nærmere beskrevet og angivet på vedlagte kortbilag, dog således at påstanden om afvikling af den i det nordvestlige hjørne af matr.nr. 12 beliggende plantage ikke er fulgt, idet nævnet ikke har fundet dette punkt af væsentlig betydning for opnåelse af fredningsformålene, jfr. også, at overfredningsnævnet i påtegningsskrivelse af 30. maj 1973 til fredningsplanudvalget har udtalt bl.a., at det ". . . . står udvalget frit for at tage under overvejelse at ændre fredningsgrænsen, således at de nordligste arealer udgik."

Som følge af det anførte vil de af fredningssagen omfattede arealer, der er angivet på vedlagte kortbilag, være at frede således:

Almindelige bestemmelser:

1. Bebyggelse skal ikke være tilladt.
2. Opstilling af skure, boder, beboelsesvogne, campingvogne, master, tårne, transformerstationer, benzinanlæg eller andre indretninger, der efter den påtaleberettigedes skøn virker skæmmende på stedet, må ikke finde sted.

3. Teltslagning må ikke finde sted.
4. På arealet må ikke - bortset fra nærmere angivne steder - anbringes køretøjer, maskiner, materiel og materialer af nogen art, dog bortset fra kortvarig anbringelse i landbrugsøjemed.
5. Arealet må ikke benyttes til henkastning af affald.
6. De naturlige terrænformer må ikke ændres, ligesom det ikke skal være tilladt at udvinde særlige forekomster i jorden (f.eks. ler, sten, grus og lignende).
7. På arealet må ikke foretages beplantning af nogen art uden den påtaleberettigedes samtykke. Undtaget herfor er dog de til sædvanlig dansk landbrugsdrift/^{hørende} almindelige afgrøder.

Specielle bestemmelser for matr.nr. 12 Hovslund:

8. Det eksisterende læbælte i arealets vestskel fjernes på en strækning af ca. 35 meter regnet fra ca. 5 meter syd for Hærulfstenen og mod nord.
9. Det offentlige erhverver af matr.nr. 12 Hovslund de på vedlagte ændrede kortbilag viste arealer til
 - a) parkeringsplads med toilet
 - b) gangsti fra parkeringspladsen til "Strangelshøj"
 - c) ophold på og ved "Strangelshøj" samt de to tæt nord for beliggende overpløjede høje.
10. De under punkt 9 nævnte arealer indhegnes med et 1 meter højt vildthejn (med 2 led) som vist på kortbilaget. Hegnet og de 2 led opsættes og vedligeholdes af det offentlige.
11. Der gives offentligheden adgang til de under punkt 9 nævnte arealer på følgende vilkår:

Færdsel må udenfor parkeringsarealet kun ske til fods.

Færdsel og ophold sker på eget ansvar.

Færdsel og ophold må kun ske indenfor de afmærkede arealer.

Løse hunde må ikke medtages.

Brug af åben ild er ikke tilladt.

Der må ikke ske beskadigelser på de tilgrænsende markafgrøder.

Der må ikke henkastes affald i form af papir og andet; dette henlægges i de dertil opstillede affaldskurve.

Der må på arealet ikke ske udendørs mekanisk musikgengivelse, såsom brug af transistorradioer- og grammofooner og lignende.

Overtrædelse af disse bestemmelser straffes efter loven.

12. Det ca. 10 meter brede læhegn vest for parkeringspladsen må ikke beskadiges og skal vedligeholdes forsvarligt af det offentlige.
13. Det skal være tilladt den til enhver tid værende ejer - af de øst og nord for parkeringspladsen beliggende landbrugsarealer - at benytte parkeringspladsens nordlige indkørselsvej som adgangsvej for landbrugsmaskiner m.v. til landbrugsarealerne.
14. Det langs gangstiens nordskel beliggende dige må ikke beskadiges, ligesom den i diget - ca. 140 meter fra Hærvejen - stående tjørn ikke må hugges eller beskadiges.
15. Om vedligeholdelse af de under punkt 9 nævnte arealer fastsættes følgende:
Rødekro kommune lader foretage tømning af eventuel afløbstank fra toilet samt opsætter renovationsstativ for papiraffald.
Den øvrige pasning og vedligeholdelse af arealerne og toilet foranlediges udført ved fredningsplanudvalgets foranstaltning.
16. Påtaleretten tillægges fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds.

Der er fremsat følgende erstatningskrav:

I. Gårdejer Hans Paulsen for fredning af del af matr.nr.

12 Hovslund:

1. Afståelsesvederlag for areal:

"Strangelshøj" 3090 m²

stien fra Hærvejen

til højen 645 -

rasteplads 2585 -

ialt 6320 m² á kr. 1,50 9.480 kr.

2. Tabt fortjeneste ved ikke udnyttelse

af grusforekomst:

7 ha (70.000 m²)

med grusprocent 70

i 10 meters dybde = 490.000 m³

grus á kr. 1,00 490.000

÷ indvinding ved landbrugs-

mæssig anvendelse i 10 år,

2100 tønder korn á kr.

75 157.500

omkostninger ved

drift og gødning

i 10 år 74.200 83.300 406.700 -

3. Værdiforringelse af jord som

følge af 35 meter lang åbning

i læhegn (sandflugt) 50.000 -

4. Ulemper ved fremtidig hindring i

udnyttelse af samdrift 15.000 -

5. Ulempe ved offentlighedens adgang 10.000 -

491.180 kr.

med rente 2% p.a. over den officielle diskonto til betaling sker, samt forbehold for advokathonorar at fastlægge ved forhandlingernes afslutning.

Under sagen er indhentet erklæringer fra Danmarks geologiske Undersøgelse, som den 27. februar 1974 har undersøgt en ca. 8 meter dyb udgravning hidrørende fra den i 1971 ulovligt påbegyndte grusgravning. Af disse erklæringer skal følgende anføres:

Erklæring af 5. december 1972 fra Danmarks geologiske Undersøgelse:

" Ved beregning af udnyttelige grusmængder bør der i almindelighed tages hensyn til banket langs veje, skel, gravhøje m.v. samt reduktion for skrænthældning.".

Erklæring af 22. april 1974 fra Danmarks geologiske Undersøgelse:

" De tilgængelige graveprofiler viste meget vekslende sammensætning af komponenterne sand, grus og sten, men ingen tydelig lagdeling. Stedvis fandtes meget sten- og grusholdige partier, mens profiler i umiddelbar nærhed udelukkende viste sandede aflejringer.

Forud for gravningen er muldlaget blevet fjernet.

Gravningen syntes ikke at være forelagt ensartet, idet gravedybden nogle steder var ca. 8 meter, andre steder kun 2-3 meter.

Det fremgår af sagens akter, at man på disse arealer kun er interesseret i at udnytte stenindholdet, men det øvrige materiale bliver liggende. I denne forbindelse mangler der oplysning om, hvor den nedre grænse for stenstørrelsen sættes. Det er vort indtryk, bedømt ud fra profilerne, at indholdet af bestanddele større end 2 cm i diameter, ikke overskrider 10%; et forhold der iøvrigt stemmer ret nøje overens med de analyseresultater vi har rådighed over fra lignende aflejringer.

Hvis kun stenene fjernes, specielt hvis der regnes efter den geologiske terminologi med stenstørrelse fra 2 cm og herover

vil vi kunne acceptere påstanden om, at jordoverfladen ved gravning højst sænkes 1 meter, selv med en gravedybde på 8-10 meter, idet stenindholdet ikke overskrider 10%"

Erklæring af 30. maj 1974 fra Danmarks geologiske Undersøgelse:

" Under forudsætning af, at den gravning, der hidtil har været foretaget, er med frasortering og fjernelse af materiale større end 3 mm, og med tilbagelægning i gravehullerne af materiale under 3 mm, vil vi mene, at en nyretableret jordoverflade højst vil ligge 2 - 2,5 meter lavere end den oprindelige, hvis gravedybden 8 - 10 meter fastholdes. Vi mener ikke, at indholdet af materiale større end 3 mm overstiger 25%. Denne nye vurdering bygger fortsat på besigtigelsen d. 27. februar 1974, og det skal samtidig påpeges, at der ikke foreligger kornstørrelsesanalyser til støtte for vurderingen."

Af udskrifter af fredningsnævnets protokol for den 13. december 1971 og 25. juli 1972 og af overfredningsnævnets protokol for den 12. april 1973 fremgår, at gårdejer Hans Paulsen har oplyst, at den påtænkte grusgravning med efterfølgende retablering kun ville medføre en sænkning af terrænet på indtil 1 meter, samt at han havde en mundtlig aftale med entreprenør P. Clausen, Skærbæk, om, at denne skulle grave grus (sten) mod at betale 1 kr. pr. m³.

Af en fremlagt skrivelse af 5. februar 1973 med bilag fra landbrugsministeriet fremgår bl.a., at ministeriet, som betingelse for at meddele gårdejer Hans Paulsen tilladelse i henhold til landbrugslovens § 7, stk. 3, til grusgravning, ville stille som vilkår, at gårdejeren underskrev en deklARATION med bl.a. følgende bestemmelse:

" Arealerne må ikke afgraves i en større gennemsnitlig dybde end 1 meter."

Ved fastsættelsen af den gårdejer Hans Paulsen tilkommende erstatning for tab ved ikke at kunne udnytte sten- og grusforekomster, finder nævnet, at det bør lægges til grund, at udnyttelsen ikke kunne ske i større omfang end bestemt i landbrugsministeriets deklarationsudkast. Det findes endvidere at måtte tages i betragtning, at der ved gravning måtte afsættes en passende skrænthældning til skel, beskyttelseszoner omkring gravhøje og mod bevoksningen i ejendommens vestskel. Nævnet har endelig fundet at måtte lægge betydelig vægt på oplysningerne i erklæringerne fra Danmarks geologiske Undersøgelse om den antagelige procentvise forekomst af anvendelige grus- og stenforekomster i undergrunden det pågældende sted samt til, at erstatningsbeløbet udbetales på een gang, således at ejeren ikke skal afvente en mulig langvarig gravning med dertil knyttet driftstab.

Herefter findes den gårdejer Hans Paulsen tilkommende erstatning for værdiforringelse af ejendommen ved forbud mod udnyttelse af grusforekomsterne og ved de øvrige ved fredningen gjorde indgreb og påførte ulemper, herunder afståelse af en del af ejendommen, hvortil der gives offentlig adgang, og fældning af en del af læhegnet i vestskellet, til ialt 145.000 kr., hvorved bemærkes, at der herved også er indbefattet erstatning for de fastsatte almindelige rådhedsindskrænkninger og dækning af udgifter til advokatbistand.

Beløbet vil være at forrente som nedenfor bestemt.
II. Gårdejer Nis Madsen Nissen har for fredning af del af matr.nr. 14 Hovslund fremsat følgende erstatningskrav:

"1500 kr. pr. ha eller i alt 900 kr. i erstatning + spildt arbejdstid ved de 3 møder vi har haft, 300 kr."

Fredningsnævnet har fastsat den gårdejer Madsen Nis-

sen tilkommende erstatning til 600 kr. med renter som nedenfor bestemt.

III. Gårdejer Finn Fischer Jensen har for fredning af del af matr.nr. 276 Hovslund fremsat følgende erstatningskrav:

"1500 kr. pr. ha eller ialt 2250 kr. i erstatning + spildt arbejdstid ved de 3 møder vi har haft, ialt 300 kr."

Fredningsnævnet har fastsat den gårdejer Fischer Jensen tilkommende erstatning til 1.000 kr. med renter som nedenfor bestemt.

Det bemærkes, at nævnet ikke finder grundlag for at tillægge andre end ejendommenes ejere erstatning eller andel i erstatningsbeløb, hvorved bemærkes, at afståelsen af en del af matr.nr. 12 Hovslund ikke skønnes at medføre nogen som helst fare for pantesikkerheden i denne ejendom.

Erstatningerne med tillæg af renter vil være at udrede med $3/4$ af statskassen og $1/4$ af amtsfonden for Sønderjyllands amt.

Denne kendelse vil i medfør af naturfredningslovens § 25 være at forelægge for overfredningsnævnet, men denne forelæggelse medfører ingen ankebehandling. Ønsker derfor en lodsejer eller anden ankeberettiget kendelsen ændret på noget punkt, må den pågældende selv indanke kendelsen for overfredningsnævnet, hvilket skal ske inden 4 uger fra den dag, fredningsnævnets afgørelse (kendelse) er meddelt den pågældende.

Denne kendelse vil være at tinglyse på matr.nr. 12, 14 og 276 Hovslund ejerlav, Øster Løgum sogn, med påtaleret for fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds med prioritet forud for al pantegæld og andre rettigheder af privatretlig oprindelse.

T h i b e s t e m m e s :

Dele af matr.nr. 12, 14 og 276 Hovslund ejerlav,

Øster Løgum sogn, fredes som ovenfor bestemt.

I erstatning tilkendes:

- I. Gårdejer Hans Paulsen,
(del af matr.nr. 12) 145.000 kr.
- II. Gårdejer Nis Madsen Nissen,
(del af matr.nr. 14) 600 kr.
- III. Gårdejer Finn Fischer Jensen,
(del af matr.nr. 276) 1.000 kr.,

hvilke beløb forrentes fra datoen for afsigelsen af denne kendelse til betaling sker med en årlig rente, der er 1% højere end den af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto, der var gældende for den nævnte dato.

N.Aa. Madsen. E. Stamm. Peter Thomsen.

Immervad Bro

Ulvskær
Enge

Immervad Å

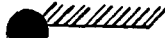
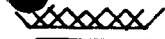

Rudbæ

TOPOGRAFISK KORT

1:10.000

REG. NR. 6133

Fredning af omgivelser til Hærvejen i Røde kro kommune

- Grænse for areal der agtes fredet
- Areal, der er fredet i h.t. overfredningsnævnskendelse af 11-7-1962.
- Byggelinie omkring fortidsminde iht naturfredningslovens § 53
- Matr. nr.
- Matrikulære grænser

Sekretariatet marts 1972
revideret 8.6.1976

REPRODUCERET AF FREDNINGSPLANUDVALGET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

med tilladelse (A.2/69) af GEODÆTISK INSTITUT

